

ገለ ካብ ሓጸርቲ ዕላላት ኣምባሳደር ኣድሓኖም ገብረማርያም

መስዋእቲ ኣምባሳደር ኣድሓኖም ገብረማርያም፡ ኣብ ጽባሕ ናይቲ ዝተሰዋኦ መዓልቲ ማለት ዕለት 20 ለካቲት ኢየ ኣብ መራኸቢ ብዙሃን ከም ሰበይ ሰሚዑ። ሸው ንሸው ከኣ ዝኸርታተይ ንድሕሪት ናብቲ ናይ ገድሊ ዓመታት ተመለሱ። ኣብቲ ቅድሚ ናጽነት ዝነበረ ወታደራዊ ምርብራብ፡ ብፍላይ ከኣ ኣብቲ ናይ ምዘላቕ እዋን፡ ስም ኣድሓኖም ተደጋጋሙ ክጥቀስ እስምዕ ነይረ ኢዩ። ሓደ ካብቶም ብሱላት ወታደራውያን መራሕቲ ናይቲ ውድብ ምንባሩ ብሓደ ወገን፡ ውድብ ዘይባረኾ ቤት-ትምህርቲ ካድር ከፊቱ ይምህር ነይሩ’ ዝብል ንዓይ ብሩህ ዘይኮነ ደብዛዝ ዕላል ከኣ ቦቲ ካልእ። እንተኾነ ነቲ ቅድሚ ናጽነት ዝነበሮ ኩነታት፡ ኣነ ከም ተራ ተጋዳላይ ኣብ ግምባር ናቕፋ፡ ንሱ ከም መራሕ ብርጌድ ኣብ ግምባር ሰሚናዊ ምብራቕ ሳሕል፡ ኣብ በበይኑ ቦታን ኣብ ላዕለዎይ ጽፍሒ ናይ ሓላፍነት ስለ ዝነበረን፡ ብዛዕብኡ ዘይምዘራብ እመርጽ። መዛንኡን ናይ ቀረባ መሳርሕቱን ክዛረብሉ ስለ ዝሓይሽ።

ምስ ኣምባሳደር ኣድሓኖም፡ ኣብ ቅድሚ ናጽነት ኮነ ድሕሪ ናጽነት፡ ብኣካል ዝተራኸብናሉ መዓልቲ የለን። ስሙ ዝያዳ ክደጋገም ዝሰማዕኩዎ ግን ድሕሪ ምእሳር ኣባላት ጉጅለ 15፡ እቶም ኣብ ስደት ዝጸንሑን ካብ ማእሰርቲ ዝደሓኑን ኣባላቶም “ህዝባዊ ግምባር ሓርነት ኤርትራ ሰልፊ ዲሞክራሲ ዝበሃል ውድብ መሰራቶም ኣለዉ” ዝብል ወረ ክዘርጋሕ ምስ ጀምረ ኢዩ። ድሓሩ’ውን ንሱ ብዝያዳ ዝፍለጠሉ፡ ብዙሕ ሰማዒ’ውን ዝነበሮ “ወፍሪ ዋርሳይ ይክኣሉ፡ ወፍሪ ባርነት” ዝብል ነዊሕ ተኸታታሊ ጽሑፍ ዘርጊሑ። ቦቲ ኣንጻር ህግደፍ ዝነበሮ ንጹርን ዘየናሕሰን ፖለቲካዊ መርገጺ ከኣ ንዓይን ንብዙሓት ከማይን ክጸልው ኪኣሉ ኢዩ።

ኣምባሳደር ኣድሓኖም ሕሉፍ ርእሰ ምትእምማን ስለ ዝነበሮ ኢዩ ‘መስለኒ፡ ሓንሳብ ንዝኣመኖ ሰብ፡ ዓብን ንእሽቶን ክይፈለየ፡ ሰሚዒታቱ ኮነ ዝኣምነሉ መርገጺ ብነጻ ዘዕልል ሰብ ኢዩ ዝነበረ።

ብወገይ፡ ድሕሪ ገለ ናይ ስደት ዓመታት “ሓሚሙ ኣብ ኣመሪካ ይሕከም ኣሎ” ዝብል ወረ ምስ ሰማዕኩ ኢዩ፡ ካብ ዝፈልጡዎ ገዳይም ተጋደልቲ ናይ ኢዱ ተለፎን ሓቲቲ፡ ኩነታት ጥዕንኡ ክፈልጥ ደዊለሉ። ብእኡ ዝጀምረ ዕላል ኣብቲ ሃገር (ኣመሪካ) ምሉእ መንበሪ ፍቓድ (ወረቐት) ከም ዘይነበሮ ክፈልጥ ኪኣለ። “ሰለምንታይ ምሉእ መንበሪ ፍቓድ ዘይሓዘኻ?” ኢሊ ምስ ሓተትኩዎ ኣብ ዝሃበኒ መልሱ፡ “መጀመርታ ምስ መጻእኩ ግሪን ካርድ ሒዘ ነይረ። ተመለሰ ናብ ቃልሲ ምስ ወረድኩ ግን ክሓድሶ ኣይመረጽኩን። ሓንሳብ ኣብቲ ቃልሲ ምስ ኣተኹ፡ ኣብኡ ክነክሰን ክሕርንን፡ ኩነታት እንተ ከፍኦ ከኣ ክሳብ ናይ ህይወት መስዋእቲ ክኸፍል እምበር፡ ኩነታት ምስ ከፍኦ ንድሕሪት ክጥምትን ንሕማቕ ግዜ ዝኸውን ኣማራጺ ዜግነት ክህልወኒን ኣይደለኹን” በለኒ። ኣምባሳደር ኣድሓኖም ኣብ ዕላሉ፡ ኣብ እዋኑ ስለ ዘይደለዩ እንተ ዘይኮይኑ፡ መንበሪ ፍቓድ ኮነ፡ ኣብ ትካላት ውድብ ሕቡራት ሃገራት ስራሕ ንምርካብ ዝሕግዞ ተመክሮ ኮነ ናይ ትምህርቲ ድሕረ-ባይታ ከም ዝነበሮ ኢዩ ኣረጋገጸ። ሃሙን ቀልቡን ነቲ በዋጋ ንእስነቱን መስዋእቲ ብጹቱን፡ ህዝብን ሃገርን ዘጽንት ዘሎ ስርዓት ምእላይ እምበር፡ ናብ ገንዘብን ሃብትን ዓዲ

ንና አይጠመተን። ሓድሽ ገድሊ ንምጥያስ ከአ አብ ደባት፡ አብ መሬት ኢትዮጵያን ሱዳንን ክሻ ተነጻፊ ብጣንጡ ክንከስ ይሓድር ምንባሩ ኢየ ካብ ዕላሉ ፈለጠ።

ከምዚ ዝበለ ውሳኔን መርገጽን ኣምባሳደር ኣድሓኖም፡ አብ ውሽጢ ስርዓት ህግደፍ'ውን ድርብ ስሚዒትን ሻቕሎትን ኢየ ፈጠሩ። አብ ገለ ሓለፍቲ መንግስቲ ህግደፍ፡ ተስፋ ሓድሽ ቃልሲ ናብ ምሉእ ሓርነት ኮይኑ ከረኣ ከሎ፡ አብ ካልኦት ግን ዓቢ ሻቕሎት ኣሕዲሩ ኢየ። አብቲ ላዕለዎት ሓለፍቲ ህግደፍ፡ ቡብተራ እናኸዱ፡ ተመኩሮን ትምህርትን ዝህቡሉ፡ አብ ናቕፋ ዝርከብ ቤት-ትምህርቲ ካድር ንኣብነት፡ እዚ ሕጂ ካብ ስራሕ ወጻኢ ኮይኑ ዘሎ፡ ናይ ቀደም መጋድልቲ፡ ጃ/ል ሰብሓት ኤፍረም ፡ ሰሙ ገዲፉ ብሰም ኣቦኡ እናጸወዐ “ገ ብ ረ ማ ር ያ ም ከአ ነጻ ከውጽኣኩም ኢየ እናበለ ኣብ ጎረባብቲ ሃገራት ኮለል ይብል ኣሎ . . .” ብምባል ሰግኣቲ ብመልክዕ ሕጫጪ ይገልጽ ምንባሩ ዝዛረቡ ሰባት ኣለዉ።

በዚ ከአ ኣድሓኖምን ብጹቱን ዘልዓልዎ ምንቅስቃስ ገና እግሪ ከይተኸለ ከሎ፡ ኣድሓኖም ክእለ ስለያ ህግደፍ ይውሰን። እቲ ናይ ቅንጻላ ሚሰጢር ግን ብሳላ ናይ ቀደም ናይ ቃልሲ ብጹቱን ኣብ ድሕነቲ ዝግደሱ ሰባትን፡ ቀልጢፉ ናብ መንግስቲ ኢትዮጵያ፡ ብመንገደም ከአ ናብ ኣድሓኖም ስለ ዝበጸሐ፡ ውጥን ስለያ ህግደፍ ከይተዓወተ ይተርፍ።

ኣድሓኖምን ብጹቱን፡ ካብ ደባት ጎረባብቲ ሃገራት ናብ ኤርትራ ዝጥምት ሓያል ረጽሚ ከበግሱ ዝነበሮም መደብ ንግዜኡ ኣይተዓወተን። ኣድሓኖም ብዛዕባዚ ክገልጽ ከሎ “. . . ንሕና ንዝዝመጸ መንእሰይ ኣብቲ ደብ ተተቐቢልና ኣስመራ ክንምለስ ኢየ ነይሩ ሓሳብና። እቲ መንእሰይ ግን ናይ ቃልሲ ሸውሃት ስለ ዘይነበር፡ ረረጊጹና ናብ ሃገራት ኤውሮጳን ኣመሪካን ኢየ ይኸይድ ነይሩ። ኣነ'ውን እዚ ሕጂ ዘሳቕየኒ ዘሎ ሕግም ክሕከም ስለ ዝነበረኒ ናብዚ - ናብ ኣመሪካ መጸኢ” ክብል መለሰ።

ኣምባሳደር ኣድሓኖም ብልዑል ተወፋይነቲ ዝፍለጥ እምበር፡ ብስሰዐን ዝያዳ ካልኦት ዝጽበን ኣይነበረ። ነዚ መረጋገጺ ዝኸውን፡ ኣብቲ ኣድሕኖም ኣብ ሱዳንን ኢትዮጵያን ዝንቀሳቐሱሉ ዝነበረ እዋን፡ ናይ ቀረባ መዓልልቲ ዝነበረ ኣባ ሃብተማርያም ዘርእኣንስ ካብ ዕላላት ኣድሓኖም ተበጊሱ ከምዚ ክብል ይገልጽ። ስድራ-ቤት ኣምባሳደር ኣድሓኖም፡ ከም ኩሎም ደቂ ዓዱ (ኣፈልባ) ኣብ ዓላ ናይ ሕርሻ ቦታ ኣለዎም። መጀር ጀነራል ገረዝህር ዓንድማርያም (ውጩ) ናይቲ ኣብቲ ከባቢ ዝነበረ ስራዊት ላዕለዎይ ኣዛዚ ኣብ ዝነበረሉ እዋን፡ ምስ ኣድሓኖም ይራኽቡ'ሞ “. . . ኣድሓኖም፡ ነዛ መሬት ናይ ስድራኻ ትራክተርን ቡል ዶዞርን ኣምጺእና ሰጥ ዝበለት ሜዳ ክንገብራ ኢና . . .” ይብሎ። ኣድሓኖም ትቕብል ኣቢሉ “እዚ ትብሎ ዘለኻ ኣይከውንን ኢየ፡ ናይ እንዳ መን ግራት ተመድሚዱ ናይ እንዳ መን ክተርፍ!! . .” ምስ በሎ፡ ውጩ ትቕብል ኣቢሉ “ክላ ንሰኻ ንነብሰኻ ጥራይ ዘይኮንኩ፡ ነዛ ስድራ ከአ ሊኪምካዎ ጠፊእካ” በሎ'ሞ ግራት ስድራ-ቤት ኣድሓኖም ከይተመድመደት ተረረፈት።

አብቲ ካብ 1998 ክሳብ 2000 ዓ.ም አብ መንጎ ኤርትራን ኢትዮጵያን ዝተገብረ ናይ ዶብ ኩናት፡ ሰራዊት ኢትዮጵያ ንሓያሎ ግዝአታት ኤርትራ ተቐጻጺሩ ምንባሩ ኩልና ንዝክሮ ኢዩ። ንሱ ብዘበገሶ ሻቕሎት ከኣ፡ ዋላ'ቶም ብሰራሕ አብ ወጻኢ ዝነበሩ ተጋደልትን ሓለፍትን ህዝባዊ ግምባር፡ ካብአቶም ዝድለ ዘበለ ንምግባር ናብ ሃገርም ተመሊሶም ነበሩ። መራሕ ህግደፍን ላዕለዎይ ኣዛዚ ሰራዊትን ኢሲያሰ ኣፎርቂ ግን፡ ነቲ ኩናት ምቁጽጻር ምስ ሰኣኖ፡ ሰራዊት ካብ ዓሰብን ዞባ ደቡብን ክዝልቕ ኣዚዙ፡ ንባዕሉ መህደሚ ትኾኖ ሀሊኮፕተር ቀሪቡ ምንባሩ አብ እዋኑ ብዙሕ ተዘሪቡሉ ኢዩ። ነዚ ዘስተውዓለ ኣምባሳደር ኣድሓኖም “ንሕና እዞም ላዕለዎት ሓለፍቲ ናይቲ ውድብ፡ አብ ጎድኒ ደቅና ኮይንና እና ተዋጋእና፡ አብዛ መንገዳ ክንስዋእ ኢዩ ዘሎና። ንሕና አብኣ እንተ ተሰዊእና፡ ደቅና ከኣ ነቲ ቃልሲ ነኺሶም ክቕጽልዎ ኢዮም። ገዲፍናዮም እንተ ሃዲምና ከኣ ደድሕረና ናብ ስደት ከርክቡና ኢዮም” ክብል ንመዛንኡ መራሕቲ ሰራዊት ከም ዝተዛረቦምን ንባዕሉ'ውን ንመስዋእቲ ቅሩብ ምንባሩን ካብ ቃላቲ ዝሰማዕኩዎ ኢዩ።

ንዝዊሕ ዓመታት አብ ቃልሲ ምስኡ ሓቢሩ ዝተገደዘ ገዲም ተጋዳላይ ኢሲያሰ ኣለፍሃ'ውን ከምዚ ክብል ብዛዕባ ኣድሓኖም ይዛረብ። “ብዛዕባ ነብሱ ጠዊቕካዮ'ውን ክዛረብ ዘይደለ፡ ዝተበደሎን ዝተሃሰዮን ብምስትምሳል ክገልጽ ዘይረኣ፡ እኳ ‘ድኣ አብ ነብሱ ተኣማሚኑ ‘ብስርሐይን ዓቕመይን ሰረይ ከርኢ ኣሎን’ ኢሉ ዝምካሕ፡ አብ ኩሉ አብ የማን ኮነ ጸጋም ዘትክል ሓያል ተዋጋኣይ ነይሩ። አብ ኩናት ካብ ምሕንጻጽ ክሳብ ምምራሕ፡ አብ ፖለቲካዊ ፍልጠትን ሕግን እውን ልዕሊ ሰቡ ዝምጉት ሰብ ነይሩ” ክብል ይገልጹ። አብ ሓደ ኣጋጣሚ'ውን ‘ስለምንታይ ኢኻ እዚ ኩሉ እንዳ ነጸሉኻን እናበደሉኻን፡ ብዝነቡልን ናይ መንካዕ ሕግም ዘይወጸሉ እናበሉኻ፡ ልዕሊ ኩሉ ከኣ ኣባል ሰልፌ ናይ ምኅን ሓለፋ ተነፊጉካ ጥራይ ዘይኮነ፡ መንካዕ ኢሎም ከየጥፋኡኻ ብምስጋእ ሰለምንታይ ነቲ ቃልሲ ክትቅጽሎ ወሲንካ? ሰለምንታይ ነቲ ቃልሲ ዘይገደፍካዮ’ ኢሊ ሓተተዮ . . ድሕሪ ክንደይ ምጥውጥቕ ዝመለሰለይ ከኣ . . .

“መጀመርያ ምስ መንካዕ ኣይነበርኩን። ደሓር ግን አብቲ መርገጺኻ ኣፍልጥ ዝተባህለሉ እዋን፡ ኣነ ሳላ'ቲ ኣቋሪጹዮ ዝመጸእኩ ናይ ሕጊ ትምህርቲይ ጠቐሙኒ “እዚ ጉዳይ ብሕጊ ክረኣ ኣለዎ” ስለ ዝበልኩ፡ እታ ‘ናይ መንካዕ ዝምባሌ ኣለዎ’ ትብል መዋእላ ምሳይ ቀጸላ። ሕጂ ከኣ ከምዚ ትሰምዮ ዘለኻ ‘ኣውራጃዊ’ዶ ወገናዊ’ዶ’ ዝብላ ቅጽላት'ውን ተወሲኸንኣ። ካልኣት ከኣ ነቶም መንካዕ ዝበሃሉ አብ ምፍራድ ተራ ነይሩዎ ዝብሉ ኣጸለምቲ'ውን ኣለዉ” ክብል መለሱለይ።

“ካልእ ሰለምንታይ ነቲ ቃልሲ ዘይገደፍካዮ፡ እዚ ኩሉ በደላት እና ወረደካ ዝበልካዮ ግን፡ ቅድም ኣነ ክጋደል ክብገስ ከለኩ፡ ይትረፍ እዚ ዝጠቐስካዮ ዘረባታት፡ ምእንቲ ናጽነትን ሓርነትን ኤርትራ ክሳብ መስዋእቲ'ውን ክኸይድ ምስ ነብሰይ ዝኣተኹዎ መብጽዓ ስለ ዝነበረኒ፡ አብ ነብሰይን ዓቕመይን ከኣ ስለ ዝተኣማመን፡ ነዚታት ፋዓራ ኣይገበርኩሉን። ብግብሪ ብውልቀይ፡ ሰረይ ከርኢ እደሊ ነይረ። ልዕሊ ኩሉ ግን ኣነ ስለ ዝተጋደልኩ፡ ‘ኣድሓኖም ዝተጋደለሉ ዕላማ’ ኢሎም፡ ብዕድመ ኮነ ብፍልጠት ካባይ ዝዓብዩ ኣሕዋተይን ኣዝማደይን ኣሰረይ ተኸቲሎም ዝተጋደልሉን ዝተሰውእሉን መስመር፡ ዋላ ዝመጸ ይምጸእ'ምበር አብ መራጸምትኡ ከብጽሖ ነይሩኒ” ክብል

መሊሱለይ። ድሒረ ከም ዝፈለጥኩዎ'ውን ሓጎንን መሓርን ዝበሃሉ ክልተ ዓበይቲ ኣሕዋቱ ኣብ ቃልሲ ንናጽነት ዝተበጀዉ ኢዮም . . . ክብል ተጋዳላይ ኢሲያስ ኣስፍሃ ይገልጽ።

ኣድሓኖም ብመንጽር'ቲ ብዛዕብኡ ዝዘረብ ምንጭ ዘይፍለጥ ሃለውለው። ኣብ ፖለቲካዊ ጥምረት ኤርትራ ንጹር መርገጺ ኢዩ ነይሩዎ። እዚ ዝሰብ ከኣ ንዕኡ ዝድርዕ ኢዩ። ኣብቲ ኣብ ኣዲስ ኣበባ ዝነበረሉ እዋን፣ ኣብታ ከተማ ዝርከብ ኤምባሲ ኣመሪካ ንናይ ኤርትራ ናይ ፖለቲካ ውድባት ብሓባር ከዘራርበን ስለ ዝደለዩ፣ ግዜ ፈልዩ ንኣጅባ ይጽውዑን። ዳርጋ ኩሎም ወክልቲ ውድባት ምስ ተኣክቡ፣ ኣድሓኖም'ውን ይሕወሶም። በዲንቲ ሃሰስ እንተ በለ ግን ገለ ፍሉጣት መራሕቲ ውድባት ኣብቲ ቦታ ከም ዘዩለዉ ይርዳእ። (ኤርትራውያን ናይ ሃይማኖት ውድባት ኣይነበሩን) ብእኡ ንብኡ ከኣ “በዓል እገሌን እገሌን ኣበይ ኣለዉ?” ክብል ይሓትት። “ንሳቶም ደኣ ናይ ሃይማኖት ውድባት ስለ ዝኾኑ፣ ብዓይኒ መንግስቲ ኣመሪካ ከኣ ኣሸበርቲ (tororist) ስለ ዝኾኑ ኣይተዓደሙን” ዝብል መልሲ ይረክቡ። ናብቶም ነቲ ኣጅባ ዝዓደሙ ኣባላት ኤምባሲ ኣመሪካ ከይዱ ከኣ “እዚኦም ኣሕዋትና ኢዮም። መሻይኾም ምስ ተኣሰሩ፣ መሳጊዶም ኣብ ጸገም ምስ ወደቁ፣ ንናይ እምነት መሰሎም ዝጣበቁ ዘለዉ እምበር፣ ኣሸበርቲ ኮይንም ዝቐተልዎ ህዝቢ ኮነ ዝፈጸምዎ ግፍዒ የለን። ናብዚ ዘውደቆም ከኣ እቲ ስርዓት ኢዩ። ብዓቢኡ ከኣ ኣብ ውሽጥና ዝህልወና ምፍልላይ ብኸመይ ንፈትሖ ንዓና ንኤርትራውያን ኢዩ ዝምልከት። ፈላሊኹም ትእክቡና እንተ ኾንኩም፣ ኣነ'ውን ኣብዚ ኣጅባ'ዚ ኣይክሳተፍን ኢዩ” ክብል ኣትሪቲ ምስ መጎቶም፣ ሰራሕተኛታት ኤምባሲ ኣመሪካ፣ ንኹሎም ብሓባር ኣኪቦም ከዛርብዎም ተገዲዶም። ክብል ተጋዳላይ ኢሲያስ ይገልጽ።

ተጋዳላይ ኢሲያስ ኣስፍሃ ቀጺሉ፣ ኣብ ከተማ ሸረ ኣብ ዝተገብረ ናይ ኩለን ተቓዋምቲ ውድባት ኣጅባ'ውን፣ በረኽት ስምኡን ምስ ጸጋይ በርሀ (ክልቲኦም ኣባላት ኢህወደግን መንግስቲ ኢትዮጵያን) ተረኺቦም ነይሮም። በረኽት ስምኡን ተንሲኡ “ሸግር ኤርትራ ልዕልነት ብሀረ ትግርኛ ምዃኑን፣ እቲ ቀንዲ ዕላማ ከኣ ግዕርነት ኩለን ብሀራት ኤርትራ ምርግጋጽ ክኸውን ከም ዝግባእ ይምድር። ገለ ካብ ሓለፍቲ ውድባት ከኣ ንርእይቶ በረኽት ስምኡን ደጊፎም ንመግለጺኡ ይድርዕሉ። ኣእዛን ኣድሓኖም ዝሰምዑ ዝነበሩ ክኣምና ኣይክኣላን። ብኡ ንብኡ ከኣ ኩሉ ዝበሃል ዘሎ ሓሶት ምዃኑ፣ ኣብ ኤርትራ ገዛእን ተገዛእን ዝበሃል ብሀር ከም ዘዩሉ፣ ህግደፍ ውልቀ-መላኺ (totalitarian) ስርዓት እምበር፣ ብዝኾነ መልክዑ ንምልኪ ብሀረ ትግርኛ ዘረጋግጽ ዝኾነ ተምሳል ከም ዘይብሉ ኣትሪቲ ተኻቲዑ። ኣብቲ ነዊሕ ሰዓታት ዝወሰድ ክትዕ፣ ንበረኽት ስምኡንን ብጸዩን “ንሰኻትኩም ኢትዮጵያውያን ኢኹም። ስርዓት ኤርትራ ብኸመይ ንገልጸ ከኣ፣ ንግዳያቱ ይምልከት። ኣብ ከምዚ ዝበለ ፖለቲካ ኢድኩም እንተ ዘይሓወስኩም ይሓይሽ። እቲ ኣጅባ ከኣ በቲ ኣድሕኖም ዘምጽኦ መርገጺ ከም ዝተዛዘመ ተጋዳላይ ኢሲያስ ኣስፍሃ የረጋግጽ። ኣድሓኖም እምበኣር ኣብ ሕቶ ፖለቲካዊ ጸገም ኤርትራ ዝነበሮ ኣፍልጦ ኮነ ብሰለት፣ ካብ ብዙሓት ጸብለል ዝበለ ምንባሩ ኢዩ ዘረጋግጽ።

አብ መሰል ደቂ ሰብ ብሓፈሻ፡ አብ መሰል ደቀ 'ንሰትዮ ከአ ብፍሉይ ዝነበሮ ኣተሓሕዛ'ውን ብፍሉይ ዝረአ እመሰለኒ። ኣድሓኛም መራሒ ሓደ ተቃዋሚ ውድብ ኮይኑ፡ አብ ኣዲስ ኣበባ አብ ዝነበረሉ እዋን፡ አብቲ ቤት-ጽሕፈት ምስ ብጹቱ አብ ሰራሕ ገዛ ትሕግዞም ሰራሕተኛ ቆጶሮም ይካየዱ ነይሮም። እዛ አብ ምግብና ትሕግዞም ሓውትና ብገለ ኣባላት ናይቲ ቤት-ጽሕፈት ገለ ጸገም ከጋጥማ ምስ ረአየ - ተቐጠፊ "ንባዕልና መሰል ሰኢንና ኢልና መሰልና ክንመልስ ከርተት እናበልናሉ፡ መሰል ካልኦት ክንግህስ ኣይግባእን ኢዩ" ብምባል ከምዝገንኑም፡ አብ ሱዳን ናይ ቀረባ መዓልልቱ ዝነበረ፡ ኣባ ሃብተማርያም ዘርእሓንሱ፡ ንዕላላት ኣድሓኛም መበገሲ ገይሩ ይገልጽ።

እቲ አብ ቀዳማይ መፋርሕ ናይ 1970ታት አብ ውሽጢ ውድብ ህዝባዊ ሓይልታት ሓርነት ኤርትራ ዝነበረ ሓድሕድ ምቅንጻላት፡ አብቲ አብ ከበሳታት ኤርትራ ዝነበር ህዝቢ ዓቢ ሰኽፍታን ሻቕሎትን ብሓደ ወገን፡ ዓቢ ቁጠፀ ከአ ቦቲ ካልእ ፈጠሩ ኢዩ ሓሊፉ። መግዛእቲ ኢትዮጵያ ተባሪሩ፡ ኣድሓኛም ከአ ሓደ ካብ ላዕለዎት ሓለፍቲ ናይቲ ውድብ ኮይኑ ምስ ኣተወ፡ ኣቶ እምባዩ ዝበሃል ቦኽሪ ገዛን ዓቢ ሓወን አብ ሓደ ኣጋጣሚ ". . ስማዕ ኣድሓኛም፡ እዚ ወዲ ጸሎት (ኢሲያስ ማለቱ ኢዩ) የፍርሓኩም ኢዩ' . . . ኢና ንሰምዕ። እዚ ሓቂ እንተ ኾይኑ መቐም፡ ካብ ንኸማኻ ሰብኡት እናፈራሕካ ሓላፍነት ተሸኪምካ ብህይወት ትምለሰና፡ ናይ ሰብኡት ሰራሕካ ተሰዊእካ እንተ ትኸውን ምሓሸና . . " ክብል፡ ነቲ አብ ህዝቢ ዝነበረ "ኢሲያስ ጨካንን ብጹቱ እናበልዎን ዝመጸ ሰብ ኢዩ" ዝብል ህዝቢ ደጋጊሙ ዘቃልሖ ዝነበረ መረረ ከም ዝደገመሉ አብ ሃብተማርያም ይገልጽ። ጸሎትን እንጋንኣን ብመሬት አብ ከባቢ ጋደን ስለ ዝራኸቡ፡ ዳርጋ ብሰድራ-ቤት ደረጃ ከም ዝፋለጡ ኢዩ ዝዘረብ።

ኣባ ሃብተማርያም ቀጺሉ ንዕላላት ኣድሓኛም ኣልጂሉ ክዛረብ ከሎ፡ ሓደ ኣባል ህዝባዊ ምምሕዳር ዝነበረ ሰወእ ተጋዳላይ (ዓቢ ሓወ ንኣድሓኛም) ንህዝቢ ናይቲ ከባቢ ዓዱ ኣኪቡ ንመሬት አብ ዝምልከት ዛዕባ ኣልዕሉ መግለጺ ይህብ ነበረ። አብቲ ኣኼባ ዝነበረ ህዝቢ ግን ነቲ ዝወሃቦ ዝነበረ መግለጺ ብጥሪኡ ክቕበሎ ኣይደለዩን። ብመልክዕ ሕቶን ርእይቶን ከአ ናይ ዘይምቕባል ዝምባሌ ኣርአዩ። መራሕ ኣኼባ (ሰወእ ብጻይና) "እዚ ኮ መምርሒ ኢዩ፡ ክትቕበልዎ ጥራይ ከአ ኢዩ ዘለኩም" ዝዓይነቱ ዘረባ ምስ ተዛረቡ፡ ዓቢ ሓወ ኣቶ እምባዩ ተንሲኡ "ንሕና"ኮ ሸዋ ሰዲድና 16 ክፍሊ ዘምሃርናካ፡ መምርሒ ተሰኪምካ ክትመጸና ዘይኮነሉ፡ መምርሒ ንክትሰብር ኢልና ኢና" ክብል ገንኑ። በዚ ከአ ነቲ ግበር ኣይትግበር ዝብል ተሪር ኣካይዳ ናይቲ ውድብ ይነቕፎ። ኣድሓኛም ዝነበሮ ትርን ትብዓትን እምበኣር፡ ናቱ ጥራይ ዘይኮነ፡ አብ ወለዱን ኣሕዋቱን'ውን ዝሰረተ ምንባሩ ኢዩ ዘርእ።

ኣባ ሃብተ ማርያም ብኸመይ ምስ ኣምባሳደር ኣድሓኛም ከም ዝተላለዩ ክገልጽ ከሎ "ኣድሓኛም አብ ሱዳን ይንቀሳቐስ አብ ዝነበረሉ እዋን፡ ዓሶ ከም ዝሓመመን፡ መሓከሚ ዝኸውን ገንዘብ'ውን ከም ዘይነበሮን ሰባት ሓቢሮምኒ። ሕማሙ አብ ምፍቀስ ስለ ዝተሓባበርናዮ ከአ ኢዩ ናይ ፈለማ ሌላና ዝጀመረ" ክብል ይገልጽ።

ካልእ ሰሙ ክገልጽ ዘይደለዩ ሰብ ዘዕለለኒ'ውን ወስ ክብለኩም። ኣድሓኖም ኣምባሳደር ኮይኑ ኣብ ሰዊድን ምስ ተመደቡ፡ ካልእ ሰብ ኣብ ቀሰላዊ ጉዳያት ናይቲ ኤምባሲ ክሰርሑ፡ ቀንዲ ሰርሑ ግን ንዕኡ (ኣምባሳደር ኣድሓኖም) ንምሰላይን ጸብጻቡ ብሕቡእ ናብ ኤርትራ ምልክቲን ዝመዘኑቲ ሰብ ይምደቡ። እዛ ሚሰጢር ከኣ ብገለ ናይ ቀደም መሳርሕቲ ኣብ እዞኒ ኣድሓኖም ትበጽሑ። ሽቡ ንሽቡ ነቲ ሰብ ጸዊዑ ከኣ “ካብዛ ሎሚ መዓልቲ ኣብዚ ቤት-ጽሕፈት የለኻን” በሎ። በዚ ዝተቐየሱ ላዕለዎት ኣባላት ሃገራዊ ድሕነት ኤርትራ ጫቕጫቕ ይብሉ። እንተኾነ ሽቡ ሚኒስተር ጉዳያት ወጻኢ ዝነበረ ሃይለ ወልደትንጎኤ (ድሩዕ) ብውሕሉል መንገዲ፡ እቲ ጉዳይ ከም ዝሃድእ ገበሮ። በዚ ከኣ ኣድሓኖም ክወስዱ ንዘደሊ ሰጉምቲ፡ ንላዕለዎት ሓለፍቲ ፈሪሑ፡ ተጻቂጡ ዝኸይድ ሰብ ኣይነበረን ዝብሉ ሰባት ኣለዉ። እቲ ብኣምባሳደር ኣድሓኖም ካብ ሰርሑ ዝተሰገኑ ሰብ፡ እንደገና ንተመሳሳሊ ስራሕ ናብ ኤምባሲ ሰውድያ ይምደቡ። ናይ ሽቡ ኣብ ሰውድያ ዝነበረ ኣምባሳደር ኤርትራ ከኣ “ንኣድሓኖም ዘይጠቐምኩ፡ ንዓይ'ውን ኣይትጠቐመንን ኢኻ” ብምባል ኣስመራኡ ከም ዝምለስ ገበሮ።

ኣምባሳደር ኣድሓኖም እምባኣር፡ ንከባቢ 49 ዓመታት መመላእታ (1972 - 2021) እፎይ ከይበሉ፡ ምሉእ ግዜኡ፡ ንእስነቲ፡ ህይወቱ ኮታ ኩለንተንኡ ንሰለ ናጽነት ሃገሩን ንኣርካት ህዝቡን ዝበጀወ ጅግና ኣርበኛ ተጋዳላይ ኢዩ። ኣብ ምሉእ ናይ ቃልሲ ዕድሚኡ ብቐድሚት ብግምባሩ፡ ብድሕሪት ብሕቀኡ እናተሃርመ ከኣ ኢዩ ተጋዲሉ። ንኹሉ ከኣ መርገጺኡ ከይቀየረን ክምህ ከይበለን ኢዩ ሓለፉዎ። ኣድሓኖም መርኣያ ናይቶም ብዘይ ሸርሕን ጉርሕን ዝተጋደሉ፡ ንሰለ ቅኑዕ ፖለቲካዊ መርገጺኡም ዋጋ ዝኸፈሉ ተጋደልቲ ኤርትራ ኢዩ።

ኣድሓኖም ደቁን በዓልቲ ቤቱን ዝፈቱ ፈቃር ወላድን ኣቦ ስድራን ኢዩ። ብማዕሪኡ ከኣ ነታ ንእስነቲን ዕድሚኡን ዝሃባ ሃገሩ ክሳብ መዓልቲ ሕልፈቱ ኣይጠለማን። ምእንታኣ ተጋዲሉ፡ ምእንታኣ ተዋጊኡን ተወጊኡን፡ ምእንታኣ ተመሪሑን መሪሑን፡ ኣብ እርጋኑ'ውን ምእንታኣ ከርተት ኢሉ። ጸኒዑ ዘጸነዐ ትእምርቲ ጽንዓት ኤርትራውያን ተጋደልቲ ከኣ ኢዩ። ሓደ ግዜ ኣብ ዕላልና “ኣንታ ኣድሓኖም ሎሚ'ኮ ኣረግካ ኢኻ፡ ብዛዕባ ነብሰኻን ጥዕናኻን ዘይትገብር” ምስ በልክዎ “ኣነ ኣይኣረግኩን፡ ገና ጎበዝ ኢዩ ዘለኹ” ክብል መለሱለይ። ብሓቂ'ውን 70ታት ዘሕለፈ ኣካላቲ፡ ብቐዓቲ ይጎድል'ኳ እንተ ነበረ፡ ኣእምሮኡ ምእንቲ ሃገሩ ክኸፍሎ ዝነበሮ ዋጋ ገና ኣብ ጉዕዞ እናሃለወ ኢዩ ኣምላኽ ጸዊዑዎ።

መሰዋእቲ ክቡር ሓውና፡ ኣያና፡ መምህርናን መራሕናን ኣምባሳደር ኣድሓኖም ገብረማርያም፡ ኣብ ፖለቲካዊ ተቓውሞ ህዝቢ ኤርትራ ዓቢ ክሳራ ኢዩ። ብኣጋጣሚ መሰዋእቲ ከኣ ንክብርቲ በዓልቲ ቤቱን፡ ደቁን፡ ንኣሕዋቱን ቤተ-ሰቡን፡ ንመቃልሰቱን ፈተውቱን፡ ነቲ ካብ ኣድሓኖም ብዙሕ ዝጸበ ዝነበረ ደላይ ፍትሒ ኤርትራዊ'ውን ብሓፈሻ ጽንዓት ይሃብኩም እብል። ንዕኡ ከኣ መንግስተ ሰማይ የዋርሶ ኣብል።

ታዲላ ኪዳነ
ክብ ክተማ በርሚንግተም
ዓባይ ብሪጣንያ